

Anàlisi de Trekorientació® Bosc de Poblet: un esdeveniment esportiu sostenible en el medi natural

*Analysis of the Poblet Forest Trekorientació®:
a Sustainable Sports Event in the Natural Environment*

JOAN FUSTER MATUTE

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Lleida (Espanya)

ESTELA I. FARIAS TORBIDONI

Consultoria Socioambiental Ecogestión (Espanya)

GONZALO GIL

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Lleida (Espanya)

JORDI SEGUÍ URBANEJA

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Lleida (Espanya)

INEFC-Grup d'Investigació Social i Educativa de l'Activitat Física i l'Esport (GISEAFE, Espanya)

Autor per a la correspondència

Joan Fuster Matute

jfuster@inefc.es

Resum

L'objectiu principal d'aquest treball és analitzar si la 8a edició de la Trekorientació® Bosc de Poblet pot ser considerada com un esdeveniment esportiu sostenible. Considerem un esdeveniment esportiu sostenible aquell en què l'organització i la pràctica esportiva de si mateixa procuren minimitzar el nivell d'impacte ambiental (sostenibilitat ambiental), i que vetlla per integrar de la manera més equilibrada possible la diversitat dels seus participants (sostenibilitat social interna). Per a l'anàlisi organitzativa, es va recórrer a l'aplicació d'un model d'anàlisi elaborada a partir de la *Guia del medi ambient i sostenibilitat aplicats a esports no olímpics: mesures i bones pràctiques ambientals*. Per a l'anàlisi de la participació esportiva, es va recórrer a l'aplicació d'una enquesta sobre una mostra representativa de 211 participants. Entre els principals resultats obtinguts cal destacar la consideració de la Trekorientació® Bosc de Poblet com un esdeveniment de caràcter sostenible des dels punts de vista social i ambiental.

Paraules clau: activitats en el medi natural, orientació, esport sostenible, motivacions, grau de satisfacció

Abstract

Analysis of the Poblet Forest Trekorientació®: a Sustainable Sports Event in the Natural Environment

The main purpose of this paper is to analyse whether the 8th Poblet Forest Trekorientació® can be considered a sustainable sports event. We consider a sustainable sports event as one that seeks to minimise the level of environmental impact of its organisation and doing the sport itself (environmental sustainability) while it also endeavours to integrate the diversity of its participants in the most balanced way possible (internal social sustainability). For our organisational analysis we used an analytical model developed from the Guide to the Environment and Sustainability Applied to Non-Olympic Sports: Environmental Measures and Best Practice. For our analysis of sports participation we used a survey of a representative sample of 211 participants. Our main findings include recognising the Poblet Forest Trekorientació® as a socially and environmentally sustainable event.

Keywords: activities in the natural environment, orienteering, sustainable sport, motivation, degree of satisfaction

Introducció

En l'actualitat és destacable la creixent influència que el paradigma ecològic ha generat sobre les diferents capes i activitats socials, el qual ha arribat a convertir-se en un dels processos i canvis socials més sorprenents i interessants de les últimes quatre dècades (Cerrillo, 2010).

En l'àmbit de les activitats físicoesportives, aquests canvis es poden observar per les nombroses i variades manifestacions, entre les quals destaquen la creixent proliferació d'esdeveniments esportius en el medi natural, conseqüència, entre altres raons, de la forta demanda d'un públic cada vegada més heterogeni i exigent que ha anat variant les seves formes d'ocupació del

temps lliure (García Ferrando, 2006; Olivera & Olivera, 1995).

Són importants els canvis sobre el disseny i la filosofia de moltes de les pràctiques esportives en el medi natural, entre els quals destaquen la transcendència d'integrar conceptes mediambientals i criteris de sostenibilitat (Brand, 2002; Desbordes, Ohl, & Tribou, 2001; Granelo, 2007; Fuster, Funollet, & Gómez, 2008).

El concepte de desenvolupament sostenible fa referència a un model de progrés que respon a les necessitats del present, sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves pròpies necessitats (ONU, 1987). Per tant, el desenvolupament sostenible implica com a mínim un progrés econòmicament eficaç, socialment equitatiu i sostenible des del punt de vista mediambiental.

En l'àmbit de l'organització d'esdeveniments esportius, la incorporació de criteris sostenibles implica organitzar i desenvolupar un acte assegurant-se que, entre altres accions, es proporciona un espai accessible i integrador per a totes les persones, es redueix l'impacte sobre el medi ambient al mínim, es promou el consum responsable, es deixa un llegat positiu i es fomenta la pràctica i hàbits compromesos amb la sostenibilitat (Direcció General d'Esports, 2009). Des d'aquesta perspectiva, tal com ho apunta la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP, 2011), la comunitat esportiva no ha d'obviar aquesta responsabilitat i ha de fer-se càrrec de la defensa d'aquest entorn advocant, com cap altre actor social, perquè s'adoptin les mesures necessàries implícites en el concepte de desenvolupament sostenible, no sols perquè molts esports depenen per a la seva pràctica de les condicions dels recursos i els serveis ambientals, sinó, i sobretot, perquè la major part d'aquest

Figura 1. Recorregut verd

tipus de pràctiques són causants, en diferent mesura, d'impactes sobre l'entorn natural.

Així, doncs, a l'efecte d'aquest article es considera un esdeveniment esportiu sostenible aquell que procura minimitzar el nivell d'impacte ambiental susceptible de ser produït per l'organització de l'esdeveniment esportiu i la pràctica esportiva de si mateixa (sostenibilitat ambiental), alhora que vetlla per integrar de la manera més equilibrada possible la diversitat dels seus participants (sostenibilitat social interna). Aquest últim punt té molta relació amb les possibles expectatives i motivacions de les persones participants i posa de manifest la necessitat d'utilitzar eines que permetin saber el grau de satisfacció de l'usuari una vegada finalitzat l'esdeveniment (Cronin & Taylor, 1992; Dabholkar, Shepherd, & Thorpe, 2000; Yoshida & James, 2010; Zeithaml, Berry & Parasuraman, 1996).

Característiques de la Trekorientació® Bosc de Poblet

La trekorientació és una activitat físicoesportiva de caràcter popular que combina la pràctica del senderisme amb algunes tècniques d'orientació esportiva. L'activitat consisteix a fer un itinerari a peu per un entorn natural determinat trobant el nombre més gran de balises indicades en un mapa en el mínim temps possible. La Trekorientació® Bosc de Poblet, a més a més, considera les particularitats següents:

- Permet elegir entre quatre recorreguts amb diferents exigències físiques i tècniques: verd (4-6 km), blau (10-12 km), groc (15-17 km) i vermell (22-24 km).
- Adapta el recorregut més curt a col·lectius amb necessitats especials salvant barreres i posant a disposició de les persones participants la companyia d'un monitor-guia (*fig. 1*).
- Admet l'opció de participar en diferents categories –individual (masculina o femenina), grups (amics o família)–, i és opcional la possibilitat de participar en ambdues amb mascota o sense.
- Unifica l'import d'inscripció per a federats i no federats.
- Ofereix, opcionalment i abans de l'inici de la prova, un taller pràctic sobre l'ús de la brúixola i l'orientació amb mapa.
- Disposa d'un reglament específic que considera aspectes concrets com per exemple: tot participant,

durant la prova, en tot moment ha de cedir el pas als *trekers* que porten un ritme més ràpid; tot *treker* té l'obligació d'assistir un altre participant amb problemes, etc.

Un vegada feta la introducció teòrica i descrites les característiques de l'esdeveniment a estudiar, es planteja la pregunta següent: ¿És la 8a edició de la Trekorientació® Bosc de Poblet un esdeveniment esportiu sostenible?

Per poder respondre-la es plantegen els objectius següents: 1) analitzar els protocols organitzatius de la Trekorientació® Bosc de Poblet; 2) estudiar la sostenibilitat social interna o diversitat de participació a partir de les motivacions i grau de satisfacció d'aquestes, i 3) valorar el nivell de percepció i comportament dels participants en relació amb l'impacte mediambiental d'aquesta prova.

Metodologia

Bàsicament dues van ser les metodologies d'estudi utilitzades en la realització d'aquest treball: In-

dicadors Protocol Organitzatiu Sostenibilitat (IPOS), corresponents a l'objectiu número 1 (anàlisi dels protocols organitzatius de la Trekorientació® des d'un punt de vista sostenible), i Enquesta de Motivacions, Opinions i Comportaments (EMOC), corresponent als objectius números 2 i 3 (sostenibilitat social interna –motivacions i nivell de satisfacció– i valoració del nivell de percepció, coneixements i comportament mediambiental de les persones participants, respectivament).

Indicadors Protocol Organitzatiu Sostenibilitat

L'elaboració dels indicadors considerats en l'anàlisi dels protocols organitzatius de la Trekorientació® (IPOS) es va basar en la consideració, adaptació i ampliació dels ítems referenciats en la *Guia del medi ambient i sostenibilitat aplicats a esports no olímpics: mesures i bones pràctiques ambientals*, de Fraguas, Perero, Pérez i Queralt (2008). En la *taula 1* s'especifiquen ítems i indicadors considerats (9 en total). Respecte d'això, des- taquem que el sistema de valoració o escala de mesura

Ítems	Indicador
Determinar adequadament les zones d'accés marcant o abalisant els itineraris a fi que no s'accedeixi a zones especialment sensibles	Abalisament zones d'accés
Estudiar la possibilitat d'establir els aparcaments autoritzats en zones preparades, pròximes a zones antròpiques	Adequació de zones d'aparcament
Proporcionar serveis de transport col·lectiu des d'aquests aparcaments fins al lloc de l'esdeveniment esportiu, si aquest es té lloc en zones d'alt interès natural	Disposició de transport públic a zona d'aparcament
Comptar amb la col·laboració de voluntaris o personal propi de l'organització de l'esdeveniment, que a més d'altres instruccions sobre la normativa ambiental de l'esdeveniment esportiu (normes sobre residus, aigua, comportament en general, etc.) permetin informar sobre els aspectes relacionats amb els accessos	Formació de personal voluntari
Evitar aquelles zones especialment sensibles, principalment durant períodes de posta en el cas d'ocells o de cria en mamífers	Valoració del traçat d'itinerari en la minimització d'impactes
Quant als generadors d'electricitat, valorar la necessitat de sistemes d'aïllament acústic en els focus pròpiament emissors	Minimització d'impacte acústic
La megafonia haurà d'emprar-se únicament en casos d'emergència, evitant així la contaminació acústica en espais oberts	Minimització d'impacte acústic
No deixar restes d'escombraries de cap tipus malgrat que puguin ser biodegradables, ja que l'acumulació d'aquests residus orgànics comporta impactes paisatgístics i negatius per als usuaris i esportistes	Neteja i manteniment de zones utilitzades postesdeveniment
Reciclar la totalitat dels residus generats prèviament, durant i posteriorment a l'esdeveniment	Reciclatge de residus

Taula 1. Ítems utilitzats en l'anàlisi organitzatiu de la prova

Dimensions	Variables
Perfil genèric participants	• Edat • Gènere • Lloc de residència • Estudis més alts aconseguits • Coneixements sobre la zona (Bosc de Poblet i oferta turística)
Motivacions	• Motivacions de participació
Grau de satisfacció	• Respecte a les motivacions prioritàries seleccionades • En relació amb els requeriments físics inherents a la categoria de participació • Justificació en cas d'insatisfacció
Opinions	• Opinió sobre l'impacte ambiental de la prova • Justificació opinió • Opinió sobre els esforços organitzatius per a la seva minimització de l'organització • Justificació opinió • Tipus de missatge

Taula 2. Dimensions i variables considerades en l'elaboració del model d'enquesta

utilitzada en aquest cas es va circumscriure a la resposta afirmativa o negativa del compliment del corresponent indicador, sent 9 la puntuació màxima i 0 la puntuació mínima susceptible de ser recollida en la valoració d'aquests indicadors.

Enquesta de motivacions, opinions i comportaments mediambientals

Per a l'elaboració del model d'enquesta utilitzat, es va recórrer a la consulta de diverses fonts bibliogràfiques, com Alexandris, Tsorbatzoudis i Grouios

Recorreguts	Nre. grups inscrits	Percentatges univers	Nre. enquestes fetes
Verd (4-6 km)	78	23%	48
Blau (12-14 km)	135	40%	85
Groc (16-18 km)	96	28%	59
Vermell (22-26 km)	32	9%	19
Total	341	100%	211

Taula 3. Distribució de les enquestes

(2002); Ntoumani & Ntoumanis (2006); Vlachopoulos, Karageorghis & Terry (2000). Van ser 15 en total les preguntes finalment considerades en el model d'enquesta, validades en aquest cas a partir de les 77 enquestes fetes en l'edició de l'any 2009 (Fariás, Gil, Seguí, & Fuster, 2011). En la *taula 2* es poden consultar les principals dimensions i variables considerades. Tingui's en compte en aquest sentit que, a pesar que la major part de les preguntes incloses en el model d'enquesta van ser tancades i de resposta múltiple, en el cas de les preguntes corresponents a motivacions de participació, el participant tenia l'opció d'elegir i puntuar, dins una escala d'1 (no important) a 5 (molt important), fins a tres motivacions principals de participació. Les preguntes obertes incloses en el model d'enquesta es van utilitzar per respondre la justificació de l'opinió en el cas de no satisfacció dels requeriments físics, del grau de satisfacció i accions dutes a terme per l'organització per minimitzar impactes ambientals.

Finalment, 211 va ser el nombre total d'enquestes fetes, corresponents a un nivell de confiança 95,5 % i marge d'error de 5 %. El treball de camp es va desenvolupar durant la jornada de l'esdeveniment. Les enquestes van ser fetes a la zona de meta a mesura que arribaven els participants. El criteri de selecció utilitzat va ser aleatori estratificat, i el sistema d'estratificació considerat era el nombre de grups inscrits en cada tipus de recorregut: verd, blau, groc i vermell (*taula 3*).

Anàlisi estadística

S'han aplicat mètodes d'anàlisi d'estadística descriptiva i, atès que es vulneren els criteris de normalitat en algunes variables ($KS = 3,216$; $p < 0,05$), s'ha emprat la prova no paramètrica de Kruskal-Wallis en la categoria de participació (recorreguts) i el nivell d'importància atribuït a les diferents motivacions de participació. Per al tractament de les dades, s'ha utilitzat el programa SPSS (versió 15.0).

Resultats

Criteris d'organització

En termes generals, l'organització de la Trekorientació® compleix amb gairebé la totalitat dels indicadors (*taula 4*).

Indicadors	Compliment
Abalisament de zones d'accés	Sí
Adequació de zones d'aparcament	Sí
Disposició de transport públic a zona d'aparcament	Sí
Formació de personal voluntari	Sí
Valoració del traçat d'itinerari en la minimització d'impactes	Sí
Minimització d'impacte acústic	No
Neteja i manteniment de zones utilitzades postesdeveniment	Sí
Reciclatge de residus	Sí
Score total	8 de 9

▲ **Taula 4.** Criteris d'organització d'esdeveniments esportius sostenibles

A continuació es detalla un llistat de les principals característiques tècniques i pràctiques implementades en aquest sentit:

- Utilitza els aparcaments pròxims a la prova i delimita els diferents espais de la zona, evitant habilitar espais naturals per a l'aparcament de cotxes.
- Estableix tres punts de sortida diferents i desplaça els esportistes en transport públic a les diferents sortides. S'integren elements paisatgístics i de respecte a la natura.
- Senyalitza amb balises reutilitzables i en cap cas no deixa sobre el terreny marques permanents,

▲ **Figura 2.** Balises reutilitzables

com pintades o cintes. Els recorreguts es fan per senders existents evitant la sortida d'aquests (fig. 2).

- La meta s'ubica en un espai controlable i urbanitzat (esplanada del Monestir de Poblet). A més de ser zona d'avitallament i descans per als corredors, permet interrelacionar l'esdeveniment amb el patrimoni cultural de la zona (fig. 3).
- La megafonia s'utilitza únicament a la zona del control d'arribada i s'ajusta a un volum baix, amb una emissió musical adequada, que permet no alterar l'ambient d'un entorn monàstic.
- Per a la recollida de residus, s'habiliten contenidors de cartó amb bosses especificant el tipus de residu per a la recollida selectiva.

A més d'aquestes accions, sense ser considerades per aquest tipus de guies, l'organització de la Trekorientació® contribueix a la filosofia de sostenibilitat o desenvolupament sostenible implementant un altre tipus d'accions, com per exemple:

- Trofeus elaborats per artesans locals
- Sorteig de productes alimentaris de la zona entre tots els participants

Perfil genèric de les persones participants

En termes específics, les participants d'aquesta prova tenen les característiques següents: ser home (61 %), tenir entre 20 i 39 anys (70 %), residir de manera habitual a les províncies de Tarragona i Barcelona (47 % i 30 % respectivament), treballar per compte d'altri (52 %), tenir un nivell d'estudis

▲ **Figura 3.** Zona de control d'arribades

Participants	
Variables	Percentatge
Gènere	
• Homes	61%
• Dones	39%
Edat	
• 50 a 60 anys	5%
• 40 a 49 anys	18%
• 30 a 39 anys	47%
• 20 a 29 anys	23%
• Altres	7%
Lloc de residència	
• Tarragona	47%
• Barcelona	30%
• Lleida	21%
• Altres	2%
Dedicació laboral	
• Empleat per compte d'altri	52%
• Funcionari	22%
• Autònom	12%
• Estudiant	8%
• Altres	6%
Estudis	
• Universitaris	70%
• Formació professional	15%
• Altres	15%
Nivell de coneixements	
• Bosc de Poblet	74%
• Ruta del Císter	83%
N = 211	

▲ **Taula 5.** Característiques principals de les persones participants

▲ **Figura 4.** Diferents perfils dels participants

universitaris (70 %), i tenir, de manera prèvia a la participació d'aquest esdeveniment, un bon coneixement tant de la zona (Bosc de Poblet, 74 %) com de l'oferta turística de la comarca (Ruta del Císter, 83 %) (taula 5). Com a aspecte interessant a destacar, hi ha l'elevat nivell d'estudis i coneixements de la zona.

Motivacions de participació i grau de satisfacció

Quant a l'anàlisi de la sostenibilitat social interna (diversitat de motivacions de participació i grau de satisfacció d'aquestes), els resultats obtinguts en ambdues anàlisis mostren la presència d'una certa diversitat de motivacions de participació, alhora que un important grau de satisfacció respecte a aquestes (taules 6 i 7).

Motivació	Priorització motivació*	Valoració atribuïda**					Sig. F***
		Valor mitjà mostra	Verd	Blau	Groc	Vermell	
Acostar-me al medi natural	59,7% (n = 126)	4,24	4,33	4,25	4,15	4,26	,775
Passar una bona estona	81,5% (n = 172)	4,63	4,71	4,75	4,53	4,21	,112
Entrenar per a altres esdeveniments	14,7% (n = 31)	2,44	1,88	2,36	2,63	3,58	,000
Fer activitat físicoesportiva	43,6% (n = 92)	3,92	3,35	4,06	4,08	4,21	,001
Estar amb la família-amics	62,5% (n = 132)	4,29	4,75	4,51	4,07	2,89	,000
Gaudir del paisatge	49,7% (n = 105)	4,35	4,38	4,46	4,24	4,16	,070
Viure noves experiències	31,7% (n = 67)	3,70	4,04	3,69	3,51	3,47	,207
Conèixer nous llocs	20,4% (n = 43)	3,50	3,80	3,48	3,49	3,22	,826
Posar-me a prova	18,0% (n = 38)	3,13	2,67	3,11	3,31	3,89	,008
Competir	8,5% (n = 18)	2,22	1,83	2,25	2,34	2,94	,070

▶ N = 211

* Selecció de la motivació principal de participació (individu-percentatge). Possibilitat de seleccionar fins a tres motivacions.

** Valor obtingut de la puntuació assignada per cada participant en relació amb el grau d'importància atribuït a cada motivació. Escala d'importància: 1 valor mín., 5 valor màx.

*** Anàlisi de variància: ANOVA d'1 factor. Sig. P < 0,05.

▶ **Taula 6.** Motivacions globals de participació

Motivació	Priorització*	Valoració positiva**	Nivell de satisfacció***
Acostar-me al medi natural	126	120	95,2%
Passar una bona estona	172	164	95,3%
Entrenar per a altres esdeveniments	31	28	90,3%
Fer activitat fisicoesportiva	92	88	95,6%
Estar amb la família-amics	132	129	97,7%
Viure noves experiències	67	64	95,5%
Conèixer nous llocs	43	38	88,3%
Posar-me a prova	38	33	86,8%
Competir	18	17	94,4%
Gaudir del paisatge	105	101	96,2%

N = 211
 * Nombre d'individus que selecciona la motivació com a prioritària. Possibilitat de seleccionar fins a tres motivacions.
 ** Nombre d'individus que valora com a molt satisfactori el compliment de la motivació seleccionada.
 *** Percentatge de satisfacció respecte a les motivacions seleccionades.

Taula 7. Grau de satisfacció

D'una banda, tal com es pot apreciar en la taula 6, mentre que cinc de les deu motivacions de participació són seleccionades per més del 40 % dels participants –passar una bona estona (81,5 %), estar amb la família-amics (62,5 %), acostar-me al medi natural (59,7 %), gaudir del paisatge (47,7 %) i fer alguna activitat fisicoesportiva (43,6 %), quatre de les deu motivacions de participació valorades presenten diferències significatives entre els diferents grups (Sig. $P < 0,05$) –entrenar per a altres esdeveniments (mínim 1,88,

grup verd, i màxim 3,58, grup vermell), fer una activitat fisicoesportiva (mínim 3,35, grup verd, i màxim 4,21, grup vermell), estar amb la família-amics (valor mínim 2,89, grup vermell, i valor màxim 4,75, grup verd) i posar-me a prova (valor mínim 2,67, grup verd, i valor màxim 3,89, grup vermell)–, posant en evidència que no tots els participants concorren a la prova cercant el mateix, amb la presència d'una certa correlació negativa segons que s'observin els grups en relació amb aspectes més de tipus socials (fig. 5) o una

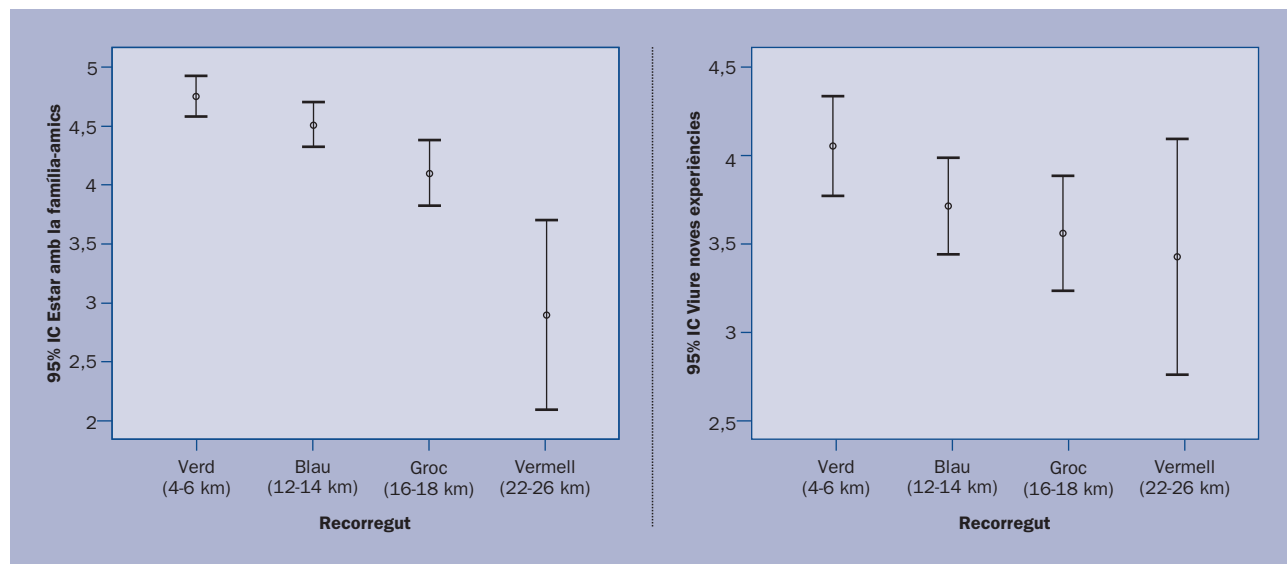

Figura 5. Valoració assignada per cada grup de participants a les motivacions Estar amb la família i amics i Viure noves experiències

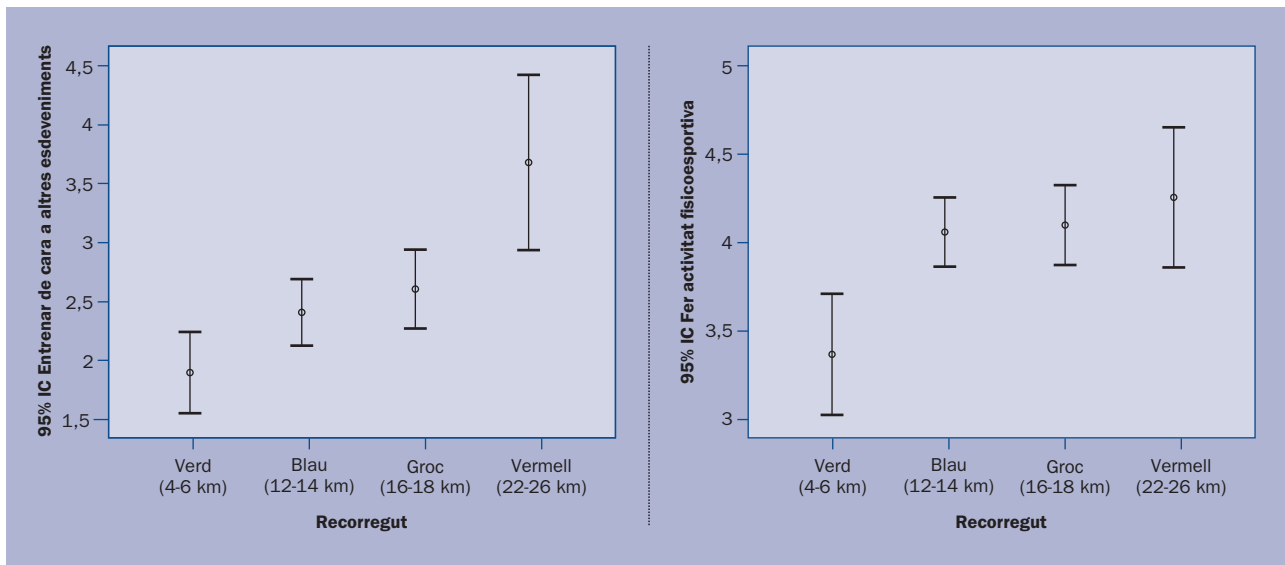

Figura 6. Valoració assignada per cada grup de participants a les motivacions Entrenar de cara a altres esdeveniments esportius i Fer activitat fisicoesportiva

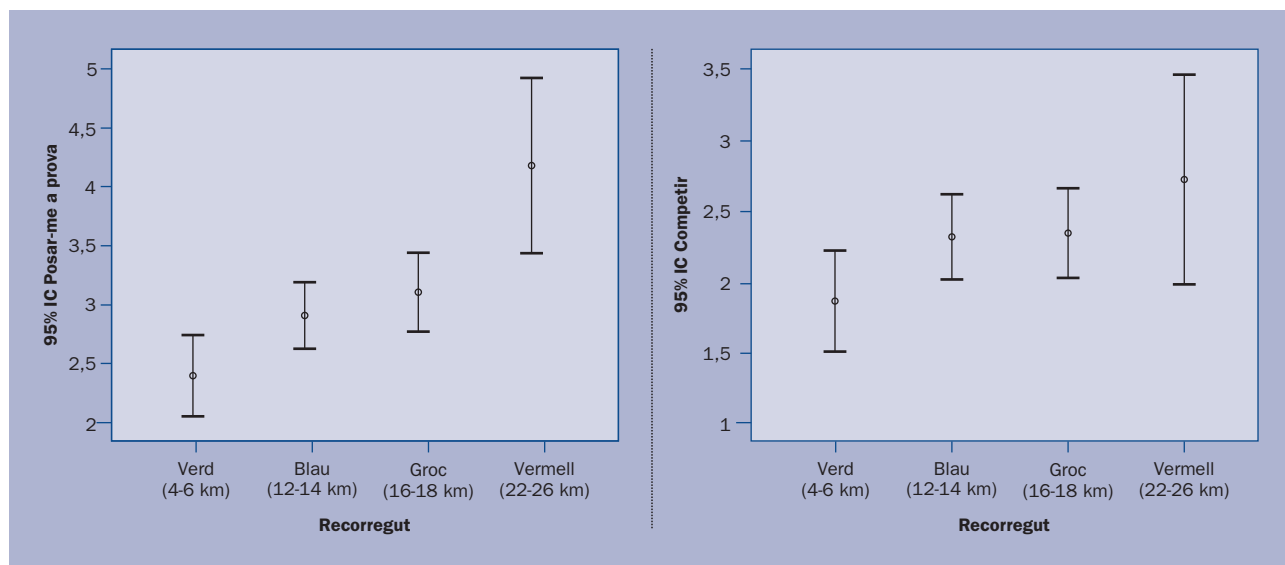

Figura 7. Valoració assignada per cada grup de participants a les motivacions Posar-me a prova i Competir

correlació positiva segons que s'observin els grups respecte al fet que valorin aspectes més de tipus esportiu i competitiu (fig. 6 i 7).

D'altra banda, respecte al grau de satisfacció manifestada en relació amb les motivacions de participació seleccionades, els resultats obtinguts afluoren l'existència d'un grau de satisfacció molt elevat, ja que superen, en 80 % dels casos, el 95 % de satisfacció (taula 7).

Finalment, la satisfacció manifesta respecte als requeriments físics necessaris en la categoria de participació, més del 97 % dels participants van valorar aquest aspecte com a molt correcte i correcte. Resulta interessant destacar que els extrems de nivells (novells i elit) són més fàcils de satisfer en relació amb els requeriments físics de l'activitat i tècnics de l'organització, mentre que els grups intermedis són més exigents i difícils d'acontentar.

Impacte ambiental

En relació amb l'opinió i comportaments mediamambientals dels participants, els resultats mostren una clara tendència d'opinió en què la prova no repercuteix de manera negativa sobre el medi ambient. El 92 % opina que el desenvolupament de la prova no genera cap tipus d'impacte, alhora que el 60 % ho justifica de la manera següent: perquè només s'utilitzen camins (20 %), perquè la gent generalment és respectuosa o està ben conscienciada (20 %) i perquè està ben organitzat i senyalitzat (20 %) (taula 8).

Respecte a la valoració de l'esforç de l'organització per minimitzar els impactes, el 88 % dels participants enquestats opina que aquest tipus de prova no genera impactes mediamambientals. Així mateix, el 55 % manifesta haver rebut algun tipus de missatge respecte a la minimització d'impactes i el 83 % haver fet algun tipus d'acció específica per intentar minimitzar-los (taula 9).

Discussió i conclusions

L'estudi fet sobre la Trekorientació® Bosc de Poblet permet aproximar-nos a una prova en el medi natural amb nombrosos elements d'acord amb el nou sentir ecològic de la societat actual, entre els quals es prioritzen propostes més sostenibles, que contribueixen al respecte pel medi ambient i la seva integració al sistema econòmic del territori (Brand, 2002; Granero, 2007).

Els resultats de l'anàlisi del model organitzatiu (objectiu 1) conclouen que la Trekorientació® Bosc de Poblet compleix amb gairebé la totalitat dels ítems proposats per la *Guia de medi ambient i sostenibilitat aplicats als esports no olímpics* (Fraguas, Perero, Pérez, & Queralt, 2008), amb excepció de la minimització de l'impacte acústic. L'única zona amb emissió de megafonia per l'organització va ser la zona d'arribada, ubicada a la plaça d'accés al Monestir de Poblet. Creiem que podria justificar que l'impacte va ser mínim i no rellevant el fet de ser una zona urbanitzada i que el volum de la megafonia i el tipus de música van ser controlats. Aquestes accions es van fer amb l'objectiu de no alterar la tranquil·litat de l'entorn monàstic.

Els resultats de l'anàlisi de la sostenibilitat social interna (objectiu 2) avalen que la Trekorientació® Bosc de Poblet és una activitat apta per a diferents perfils d'usuari, que respecta la diversitat i es mostra com una

	Percentatge
Opinió generació impactes	
No genera impactes	92%
Sí genera impactes	8%
Justificació resposta impactes	
No justifica la seva opinió	30%
No, perquè només s'utilitzen camins	20%
No, perquè la gent és respectuosa	12%
No, tot està ben organitzat	10%
No, perquè la gent està ben conscienciada	8%
No, perquè està ben senyalitzat	6%
No, altres raons	4%
Sí, perquè la gent llença escombraries	1%
Sí, perquè de vegades cal sortir del traçat principal (ubicació balises)	2%
Sí, perquè córrer o caminar pel medi natural erosiona el sòl	1%
Sí, perquè de vegades no es respecta el traçat dels camins	1%
Sí, perquè és un esdeveniment molt massificat	2%
N = 211	

Taula 8. Opinió sobre l'impacte mediamambiental de la prova

	Percentatge
Opinió sobre esforç organització i minimització d'impactes	
Considera que no genera impactes	88%
Opina de manera positiva l'esforç	10%
Opina de manera negativa, no en fa prou	2%
Registra algun tipus de missatge	
Si va registrar el missatge	55%
No va registrar el missatge	45%
Accions fetes per minimitzar impactes	
No llençar escombraries	39%
No sortir dels camins	17%
Tenir en compte recomanacions de l'organització	13%
No trepitjar conreus	9%
Recollir escombraries	5%
Respectar senyalització	3%
No cridar ni parlar fort durant el recorregut	1%
Mantenir lligat el gos	1%
N = 211	

Taula 9. Accions de minimització d'impactes

pràctica no excloent i que permet una àmplia participació segons interessos diversos. (García Ferrando, 2006; Serrano, 1998). En aquest sentit, cal destacar que la tipologia de les persones participants s'ajusta al grup que fa activitat en el seu temps d'oci, caracteritzat per subjectes amb ocupacions de nivell mitjà i estudis universitaris, que prefereixen activitats més recreatives, menys reglamentades, en el qual la motivació per la competició és baixa (Puig, Martín, González, & Aragay, 2010). A més a més, segons les dades obtingudes, els diferents nivells d'exigència que proposa la prova amb els seus diferents recorreguts, semblen satisfer un ampli sector de participants tant en l'àmbit físic com en les motivacions de participació.

Finalment, els resultats obtinguts en l'anàlisi de l'opinió i comportament mediambiental dels participants (objectiu 3) mostren que la majoria de participants considera que la prova no genera impactes de consideració, coincidint amb el *Manual de bones pràctiques i mètodes d'educació i conscienciació en el desenvolupament sostenible a través de l'esport* (Green Cross España, 2007), en el qual es descriu que els esdeveniments esportius relacionats amb l'orientació són activitats amb un impacte mediambiental molt lleu.

En definitiva, analitzat l'esdeveniment considerant la sostenibilitat ambiental (minimització d'impactes) i la social interna (diversitat de participants), i en resposta a la pregunta ¿És la 8a edició de la Trekorientació® Bosc de Poblet un esdeveniment esportiu sostenible?, podem concloure, a l'efecte d'aquest estudi, que la Trekorientació® Bosc de Poblet pot ser considerada un esdeveniment esportiu en el medi natural sostenible. Cal apreciar, no obstant això, que mentre que els resultats obtinguts en relació amb la sostenibilitat ambiental són homogenis, en considerar que la prova no genera impactes, els resultats de la sostenibilitat social permeten algunes matisacions. Considerar només el perfil del participant probablement no és suficient, i creiem que ha estat útil analitzar les motivacions i el grau de satisfacció considerats en aquest estudi.

D'aquí que un esdeveniment esportiu sostenible, des de la perspectiva social, podria tenir en compte accions com aquestes:

- Dissenyar la prova que permeti la participació d'una àmplia diversitat de participants (perfil de condició física i motivacions). No confondre-ho amb obtenir un gran nombre de participants.

- Satisfer les diverses motivacions. Tenir en compte que les motivacions minoritàries requereixen un major esforç de l'organització per ser satisfetes.
- Sensibilitzar els participants en la tolerància i comprensió de la diversitat de motivacions.
- Considerar elements de control que permetin identificar la diversitat, valorar la satisfacció de les motivacions i implementar les mesures necessàries entorn de la sostenibilitat. Per exemple: quantitat de participants per categories, freqüència de participació, comentaris i opinions postesdeveniment.

Agraïments

Agraïm als alumnes que van col·laborar en la realització del treball de camp: C. Montoro, E. Higuera, E. Borrás, M. Oriols, J. Casas, J. Piñero, A. Martínez, P. Fernández, J. Vidal i J. Serra.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren que no tenen cap conflicte d'interessos.

Referències

- Alexandris, K., Tsorbatzoudis, C., & Grouios, G. (2002). Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation. *Journal of Leisure Research*, 34(3), 233-52.
- Brand, K. (2002). Conciencia y comportamiento medioambientales: Estilos de vida más "verdes". A M. Redclift & G. Woodgate (Eds.), *Sociología del medio ambiente* (pàg. 205-222). Madrid: McGraw Hill.
- Cerrillo, J. A. (2010). Medición de la conciencia ambiental: una revisión crítica de la obra de Riley R. Dunlap. *Athena Digital* 17, 33-52.
- Cronin, J. J., & Taylor, S. A. (1992). Measuring service quality: A re-examination and extension. *Journal of Marketing*, 56(3), 56-58. doi:10.2307/1252296
- Dabholkar, P. A., Shepherd, C. D., & Thorpe, D. I. (2000). A comprehensive framework for service quality: An investigation of critical conceptual and measurement issues through a longitudinal study. *Journal of Retailing*, 76(2), 139-173. doi:10.1016/S0022-4359(00)00029-4
- Desbordes, M., Ohl, F., & Tribou, G. (2001). *Estrategias de Marketing deportivo. Análisis del consumo Deportivo*. Barcelona: Paidotribo.
- Dirección General de Deportes (2009). *Directrices para la celebración de eventos deportivos Sostenibles*. Recuperado de <http://www.madrid.es/UnidadesDescentralizadas/Agenda21/ContenidosBasicos/Ficheros/11%20Gu%C3%ADa%20Eventos%20Sostenibles%20completa.pdf>

- Fariás, E. I., Gil, G., Seguí, J., & Fuster, J. (2011). Trekorientación Bosque de Poblet ¿un evento de deporte para todos? A E. Mata, P. Burillo & A. Dorado, *Actas del XI Congreso AEISAD ¿Cómo hacer del Deporte una Herramienta para el Desarrollo?* (pàg. 762-773). Toledo: AEISAD.
- Federación Española de Municipios y Provincias. Subdirección de Dinamización Sociocultural Área de Deportes y Ocio (2011). *Guía de buenas prácticas ambientales para eventos deportivos*. Recuperat de http://www.femp.es/files/5661280rchivo/GUIA_VERDE_VER-SION%20DEFINITIVA.pdf
- Fraguas, A., Perero, E., Pérez, I., & Queralt J. (2008). *Guía de medio ambiente y sostenibilidad aplicados a los deportes no olímpicos*. Barcelona: FBO y FELL
- Fuster J., Funollet F., & Gómez J. (2008). Características elementales de los nuevos deportes en el medio natural. *Ágora para la EF y el Deporte* (7-8), 35-47.
- García Ferrando (2006). *Encuesta de hábitos deportivos de los Españoles 2005. Posmodernidad y Deporte: Entre la Individualización y la Masificación*. Madrid: Consejo Superior de Deportes.
- Granero, A. (2007). Las actividades físico-deportivas en la naturaleza y la industria turística. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y el Deporte* 7(26), 111-127.
- Green Cross España (2007). *Manual de buenas prácticas y métodos de educación y concienciación en el desarrollo sostenible a través del deporte*. Recuperat de [http://medioambiente.coe.es/web/COEHOME.nsf/b8c1dabf8b650783c1256d560051ba4f/aa5f4a454f34f669c-12570f2005d96c1/\\$FILE/Sintesis.pdf](http://medioambiente.coe.es/web/COEHOME.nsf/b8c1dabf8b650783c1256d560051ba4f/aa5f4a454f34f669c-12570f2005d96c1/$FILE/Sintesis.pdf)
- Ntoumani, C. T., & Ntoumanis, N. (2006). The role of self-determined motivation in the understanding of exercise-related behaviours, cognitions and physical self-evaluation. *Journal of Sports Sciences*, 24, 393-404. doi:10.1080/02640410500131670
- ONU (1987). *Informe Brundtland*. Recuperat de <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/42/427>.
- Olivera J., & Olivera A. (1995). La crisis de la modernitat i l'adveniment de la postmodernitat: l'esport i les pràctiques físiques alternatives en el temps d'oci actiu. *Apunts. Educació Física i Esports* (41), 10-29.
- Puig, N., Martín, A., Gonzalez, S., & Aragay, J. M. (2010). *Enquesta d'hàbits esportius a Catalunya 2009-2010*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Secretaria General de l'Esport. Consell Català de l'Esport.
- Serrano J. A. (1998). *Una aproximación empírica y multidimensional al estudio de la participación deportiva en el tiempo libre* (Tesi doctoral). Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Las Palmas de Gran Canaria.
- Vlachopoulos, S. P., Karageorghis, C. I., & Terry, P. C. (2000). Motivation profiles in sport: A Self-determination Theory perspective. *Research Quarterly for Exercise and Sport* 71(4), 387-97. doi:10.1080/02701367.2000.10608921
- Yoshida, M., & James, J. D. (2010). Customer satisfaction with game and service experiences: Antecedents and consequences. *Journal of Sport Management*, 24(3), 338-361.
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing*, 60(2), 31-46. doi:10.2307/1251929